

SAKSBEHANDLER
Berit Rønsen

VÅR REF.
21/02521-5

DERES REF.

VÅR DATO
15.10.2026

DERES DATO

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Oslo kommune - Utdanningsetaten
Pb 6127 Etterstad
0602 OSLO

Vedtak om fredning av Oslo Handelsgymnasium, Parkveien 65, 211/212 i Oslo kommune

Foto: Riksantikvaren

Vi viser til tidligere utsendt fredningsforslag for Oslo Handelsgymnasium datert 31.05.2024 som har vært på høring hos berørte parter og instanser. På grunnlag av dette fattet Riksantikvaren følgende vedtak:

Vedtak om fredning

Riksantikvaren freder Oslo Handelsgymnasium, Parkveien 65, 211/212, i Oslo kommune. Fredningen gjøres med hjemmel i lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven) § 15.

Formålet med fredningen

Formålet med fredningen er

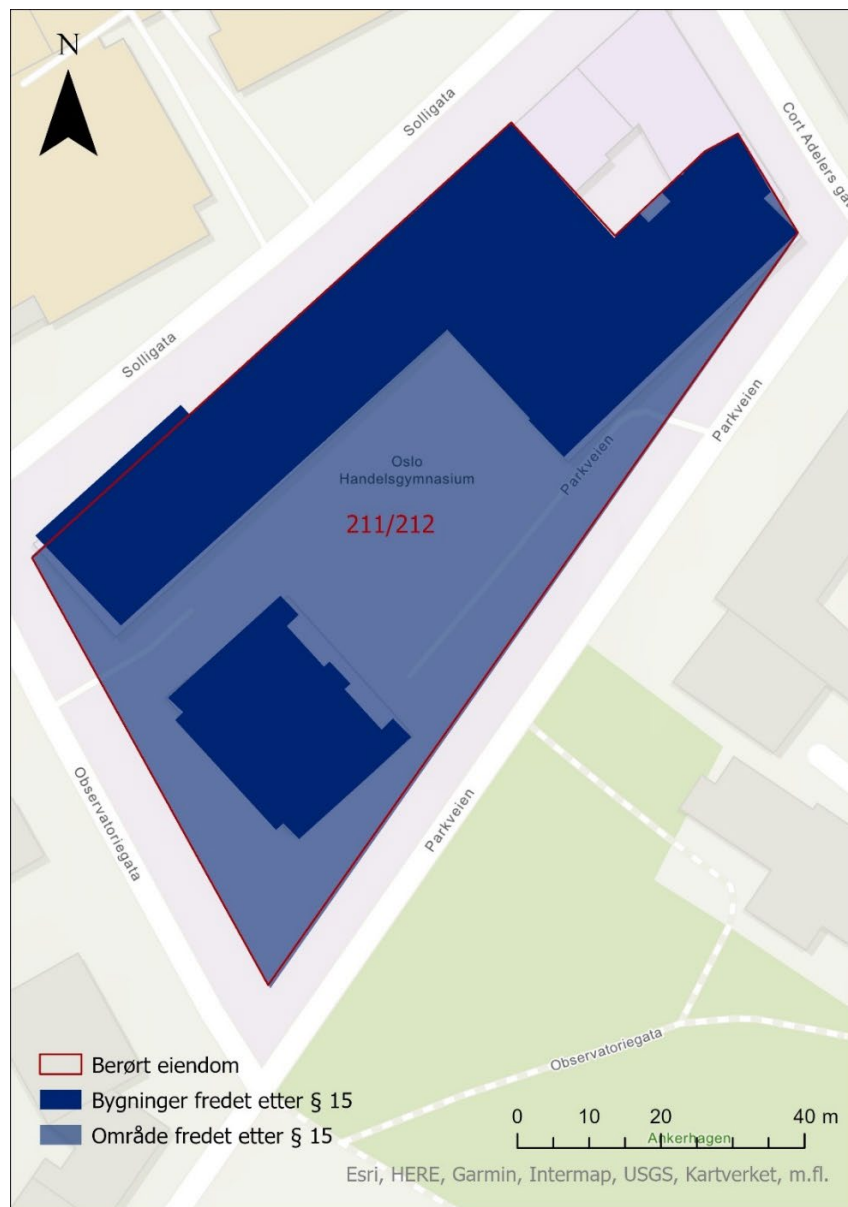
- å bevare Oslo Handelsgymnasium som et kulturhistorisk viktig anlegg som dokumenterer skolehistorie, samfunnsutvikling og byutvikling fra midten av 1800-tallet og framover
- å bevare Oslo Handelsgymnasium som et sentralt og godt bevart funksjonalistisk arkitekturmonument av arkitektene Gudolf Blakstad og Herman Munthe-Kaas, med arkitekttegnet inventar og integrert kunst av nasjonal verdi
- å bevare Oslo Handelsgymnasium som et viktig kulturminne fra andre verdenskrig og den tyske okkupasjonsmaktens tilstedeværelse i Norge, med tyskernes bygningsmessige og interiørmessige tilføringer

Fredningen skal bidra til å:

- bevare bygningenes hovedkonstruksjoner og eksteriør med opprinnelige fasadeelementer, detaljering, materialbruk og overflater
- bevare utvalgte interiører i skolebygningen og gymnastikkbygningen, med
- rominndeling, fast inventar, bygningsdeler og overflater, samt løst inventar
- bevare skolegårdens opprinnelige/eldre struktur med dekke, trær, vegetasjon, elementer og forstøtningsmur mot Parkveien
- bevare bunkerens interiør med rominndeling, bygningsdeler og overflater, samt løst inventar i henhold til liste

Omfanget av fredningen

Fredningen omfatter kulturminnene som er opplistet og avmerket på kartet nedenfor:

Fredningen etter kulturminneloven § 15 omfatter:

Navn på objekt	Kulturminne-ID	Gnr./bnr.	Bygningsnummer	Omfang
Skolebygning	168347-1	211/212	80494661	Eksteriør, konstruksjon og deler av interiør
Gymnastikkbygning	168347-2	211/212	80711921	Eksteriør, konstruksjon og deler av interiør
Bunker	168347-3	211/212		Konstruksjon og interiør
Skolegård	168347-4	211/212		Utomhusområde

Kommentar til kartet: Tilbygget fra 1960 har et utspring fra andre etasje og oppover, som på kartet legger seg ut over eiendomsgrensen mot Solligata. I første etasje (på gateplan) står bygget på stolper innenfor eiendomsgrensen.

For bygningene og bunkeren:

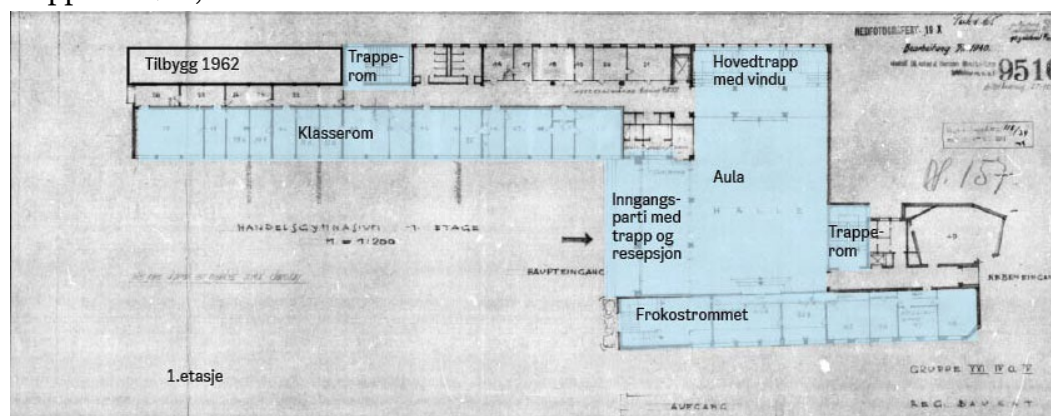
Fredningen inkluderer

- Skolebygningens og gymnastikkbygningens hovedkonstruksjoner og eksteriør med fasade (komposisjon), materialbruk, overflater, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk og detaljer som dekor mv.
- Utvalgte deler av skolebygningens og gymnastikkbygningens interiør med planløsning, rominndeling, materialbruk, overflater og overflatebehandling samt bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk, og detaljer som dekor mv. Dører tilknyttet et fredet rom inngår i fredningen.
- Fast inventar som skap, tekniske installasjoner, belysning mv. er fredet som en del av interiøret. Orgelet og Sigurd Wings frise i aulaen regnes som fast inventar.
- Større løst inventar i henhold til opplisting nedenfor.
- Bunkeren: Hovedkonstruksjon med bærevegger og rominndeling, samt materialbruk, overflater og overflatebehandling. Her inngår bygningsdeler som dører, gerikter, listverk og detaljer som dekor mv. Dører tilknyttet et fredet rom inngår i fredningen. Fast inventar i bunkeren som skap, tekniske installasjoner, luftfilter, belysning mv., samt løst inventar i henhold til opplistingen nedenfor, er fredet som en del av interiøret.

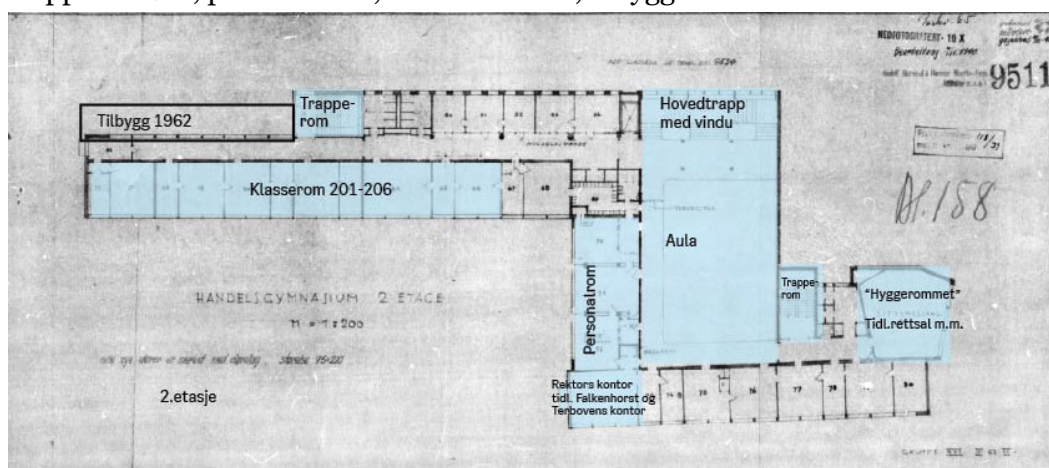
Interiører som inngår i fredningen, er opplistet nedenfor og markert med blå skravur på plantegningene

Skolebygning og bunker:

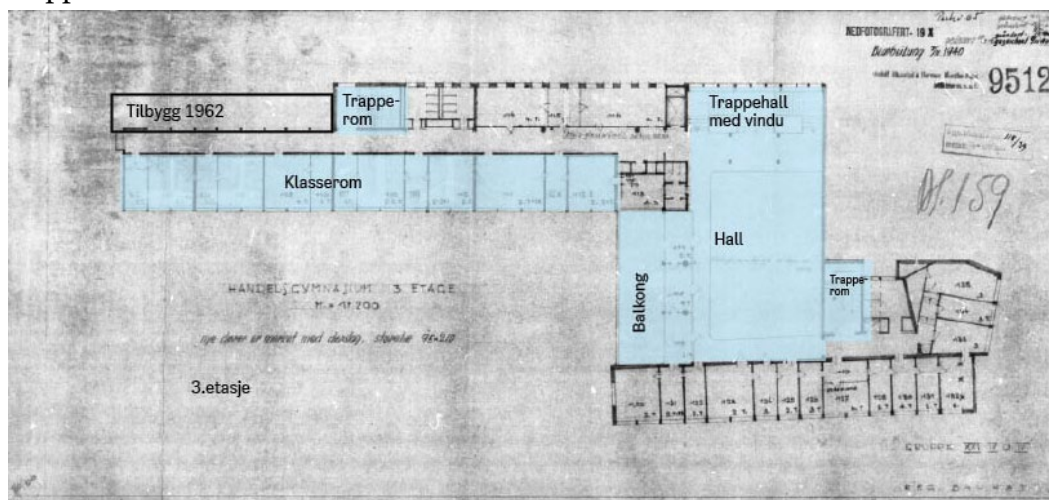
1.etasje: Vestibyle, aula, hovedtrapp i aulaen, klasseromsfløy, trapperom nordvest, trapperom øst, frokostrommet

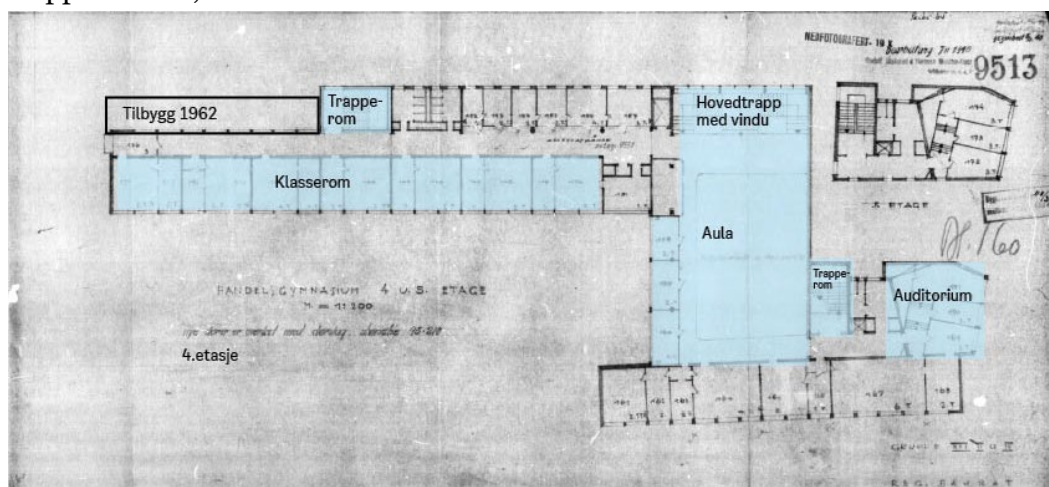
2.etasje: Aula, hovedtrapp i aula, balkong rundt aula, klasserom, trapperom nordvest, trapperom øst, personalrom, rektors kontor, «Hyggerommet»

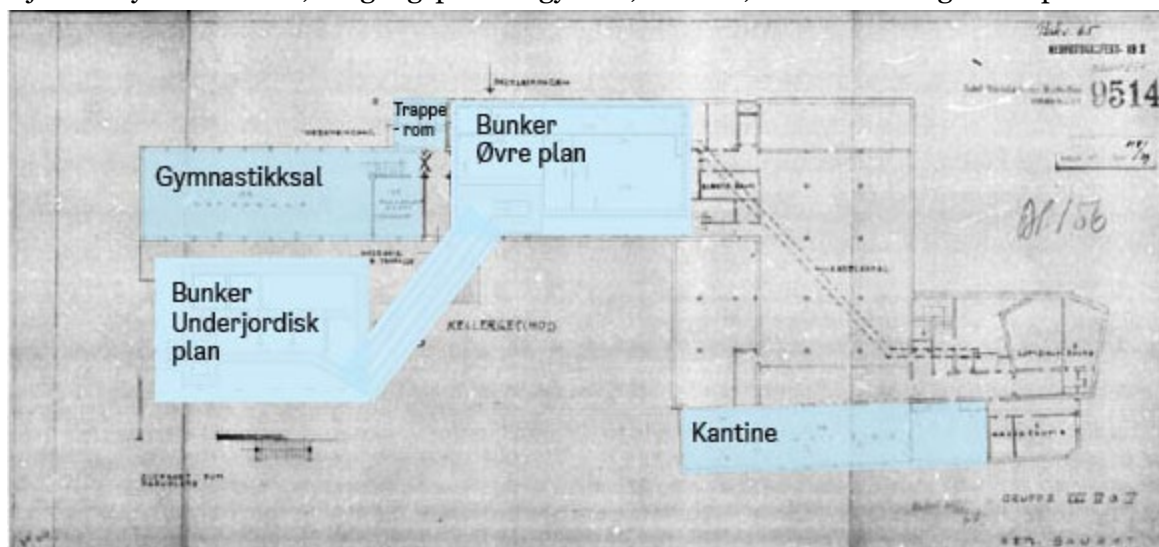
3.etasje: Aula, hovedtrapp i aula, balkong rundt aula, klasserom, trapperom nordvest, trapperom øst

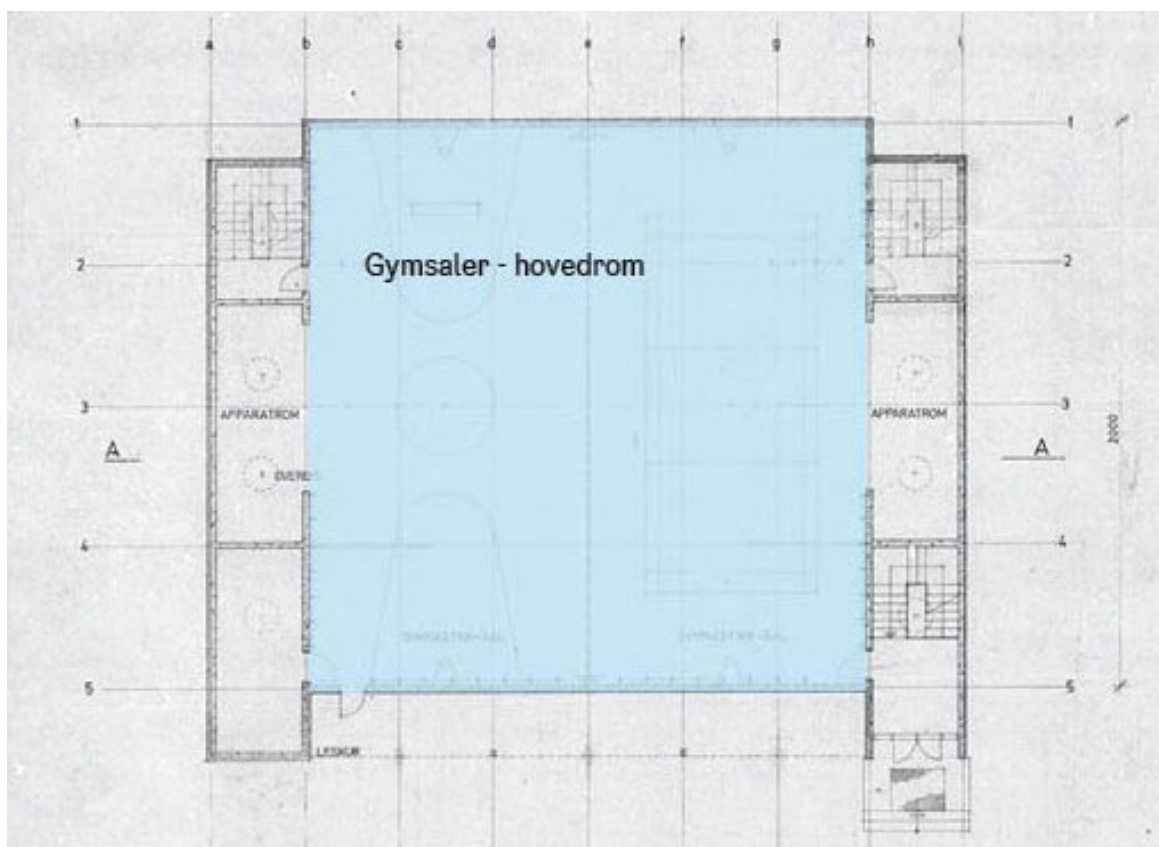
4.etasje: Aula, hovedtrapp i aula, balkong rundt aula, klasserom, trapperom nordvest, trapperom øst, auditorium

Kjeller: Gymnastikksal, inngangsparti til gymsal, kantine, bunker øvre og nedre plan

Gymnastikkbygning:
Hovedsal

Løst inventar som inngår i fredningen

I aulaen:

- Skulpturen "Liggende kvinne" (bilde s.62 i dokumentasjonsvedlegget)
- Skulpturen "Iris" (bilde s. 62 i dokumentasjonsvedlegget)

I det tidligere galleriet til gymnastikksalen i skolebygningens kjeller:

- Sittebenk (bilde s. 78 i dokumentasjonsvedlegget)

I rektors kontor:

- Høyrygget stol (bilde s. 80 i dokumentasjonsvedlegget)
- Rektors skrivebord (bilde s. 80 i dokumentasjonsvedlegget)
- Skjenk (bilde s. 80 i dokumentasjonsvedlegget)
- Salongbord (bilde s. 79 i dokumentasjonsvedlegget)
- To stoler tilhørende salongbordet (bilde s. 79 i dokumentasjonsvedlegget)
- Tre-seters sofa tilhørende salongbordet (står i kjelleren)
- Radiokabinett (bilde s. 81 i dokumentasjonsvedlegget)

I bunkeren:

- Reichskommisar Josef Terbovens telefon (bilde s. 90-91 i dokumentasjonsvedlegget)

For skolegården/uteområdet:

Fredningen inkluderer

- Skolegård med gårdsplass, dekke, elementer, trær, vegetasjon, porter, adkomster og forstøtningsmurer.

Bestemmelser i kulturminneloven som gjelder for de fredete kulturminnene

Fredningsbestemmelsene gjelder de fredete kulturminnenes eksteriør og interiør slik dette er beskrevet i fredningsomfanget, se avsnitt ovenfor. I tillegg til fredningsbestemmelsene under, gjelder kulturminneloven §§ 15a, 16, 17, 18, og 21. I tillegg gjelder forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven.

Særskilte bestemmelser etter kulturminneloven § 15

Kulturminnene skal behandles og forvaltes på en slik måte at de kulturhistoriske, bygningshistoriske og arkitektoniske verdiene de representerer blir ivaretatt.

- Det er ikke tillatt å rive, flytte, bygge om, endre, forandre materialer eller farger, eller foreta andre endringer som går ut over vanlig vedlikehold.
- Det er ikke tillatt å skifte ut bygningselementer/materialer eller forandre overflater som presisert i omfanget.
- Det er ikke tillatt å skade eller fjerne fast inventar som presisert i omfanget
- Det er ikke tillatt å skade eller permanent fjerne større løst inventar som presisert i omfanget.

- e) Alt vedlikehold og all istandsetting skal skje med materialer og metoder i samsvar med bygningens egenart, opprinnelig konstruksjon og materialbruk, og på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene.
- f) Tilbakeføringer til opprinnelig eller tidligere utseende og/eller konstruksjon kan tillates i særlige tilfeller under forutsetning av at tiltaket kan gjøres på et sikkert, dokumentert grunnlag og etter dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten.

Uteområdet:

- g) Det er ikke tillatt å foreta inngrep ut over ordinær skjøtsel.
- h) Det er ikke tillatt å endre terreng, grave ut, sprengning, planere, fylle opp eller foreta andre landskapsinngrep.
- i) Det er ikke tillatt å fjerne eller endre strukturerende vegetasjonselementer og konstruksjoner.
- j) Det er ikke tillatt å etablere noen form for ny bebyggelse, nye anlegg eller strukturer eller større faste konstruksjoner.
- k) Det er ikke tillatt å fjerne eller endre objekter, konstruksjoner, strukturer og materialer eller elementer som for eksempel murer, trapper, overflater, porter, gjerder og luftetårnet til bunkeren.
- l) Hvis flerårig vegetasjon dør eller må fjernes på grunn av sykdom eller lignende, må denne reetableres eller fornyes med tilsvarende vegetasjon, som ikke endrer opprinnelig struktur og uttrykk.
- m) I særlige tilfeller kan det gis tillatelse til å tilbakeføre kulturminnene til opprinnelig eller tidligere utseende eller utforming, under forutsetning av at tiltaket kan gjøres på et sikkert, dokumentert grunnlag, eller med utgangspunkt i historiske spor, etter dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten.

Dispensasjon fra fredningen

Fredningen medfører at det må søkes om tillatelse i forkant av alle typer tiltak som går ut over vanlig vedlikehold / ordinær skjøtsel, jf. kulturminneloven § 15 a. Søknad om tillatelse skal sendes Byantikvaren som avgjør om tiltaket kan iverksettes, ev. på visse vilkår. Oppstår det tvil om hva som anses som vanlig vedlikehold / ordinær skjøtsel, skal Byantikvaren likeledes kontaktes.

Byantikvaren kan i særlig tilfelle gi dispensasjon, ev. på visse vilkår, fra vedtak om fredning for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep.

Hvis tiltaket krever tillatelse etter annet lovverk, må søker sørge for dette før tiltaket kan gjennomføres. Dette kan for eksempel være aktuelt for tiltak som er søknadspliktig etter plan og bygningsloven § 20-1.

Mer informasjon om dispensasjon, vedlikehold og skjøtsel finnes i Riksantikvarens retningslinjer for dispensasjonsbehandling (se [Riksantikvarens nettsider](#)).

Tiltak som kan gjennomføres uten dispensasjon fra fredningen

Vanlig vedlikehold / ordinær skjøtsel kan gjennomføres uten dispensasjon fra fredningen:

For byggverk:

Med vanlig vedlikehold menes rutinemessig arbeid på byggverk for å opprettholde kulturminnens tilstand, for eksempel overflatebehandling og reparasjon av bygningselementer i samsvar med opprinnelig eller eksisterende teknikk, utførelse og materialbruk.

For grøntområde/uteområde:

Med ordinær skjøtsel menes rutinemessig arbeid som er nødvendig for å opprettholde en ønsket tilstand, hindre forfall som skyldes slitasje og som ivaretar formålet med fredningen. For eksempel klipping av plen, ugrasluking, gjødsling, vedlikeholdsbeskjæring av busker og trær, tynning av kratt og fjerning av død vegetasjon. Mindre reparasjoner av elementer i grøntanlegg/uteområder som trappeheller, murer og gjerder er å betrakte som vanlig vedlikehold og skal skje i samsvar med opprinnelig eller eksisterende teknikk, utførelse og materialbruk.

Forvaltnings-/skjøtselsplan

Det kan i samarbeid med Byantikvaren i Oslo utarbeides en forvaltnings-/skjøtselsplan for de fredete kulturminnene og det fredete området. Forvaltnings-/skjøtselsplanen skal rulleres ved behov.

Begrunnelse for vedtaket

Kulturminneverdiene som Oslo Handelsgymnasium representerer vurderes samlet sett som svært høye. De inkluderer i vesentlig grad både kunnskapsverdi, opplevelsesverdi og bruksverdi. Verdiene knytter seg til skolens lange historie og samfunns- og byutviklingen som fulgte denne, til selve arkitekturen (med høy autentisitet som en forsterkende faktor) og ikke minst til krigshistorien, som ett av de viktigste anleggene i Norge under tyskernes okkupasjon.

Skolehistorien

Oslo Handelsgymnasium som utdanningsinstitusjon har en lang en historie og representerer viktige tradisjoner. Skolen har en særlig posisjon innen sitt fagfelt. Da undervisningstilbudet åpnet første gang i 1875, lå det mange tiårs arbeid og planlegging bak. Allerede i 1830 ble det opprettet egne handelsklasser ved Christiania Borgerskole. I årene deretter så man stadig sterkere viktigheten av et eget utdanningsløp der unge menn (og etter hvert kvinner) kunne utdannes innen økonomi, handel og forretningsdrift. Samfunnet var i endring. Industrialiseringen var i gang, et stadig voksende borgerskap tok sin plass, det krevdes ny kunnskap på mange områder, kunnskap som måtte settes i system. Mange av byens innflytelsesrike menn jobbet iherdig for opprettelsen av skolen.

Oslo Handelsgymnasiums nye skolebygning ble byggemeldt i 1939, etter at den gamle

skolebygningen i Munchs gate 4 fra 1885 var blitt for liten. Den ble reist på tomten til den gamle Bervens løkke, sentralt innpasset i et bykvartal mellom Parkveien, Observatoriegaten, Solligata og Cort Adlers gate. I skolegården er en del eldre trær og vegetasjon bevart. Noen av disse stammer sannsynligvis fra hageanlegget til Bervens løkke.

Arkitekturen

Arkitekter for nybygget var Gudolf Blakstad og Herman Munthe-Kaas, to av pionerne innenfor den tidlige modernismen i Norge. Skolen er ett av deres hovedverk og har alle moderne skolefunksjoner, høy materialkvalitet og sober detaljering.

Oslos Handelsgymnasiums bygning er svært godt bevart, og har beholdt mange originale bygningselementer, som dører, trapper, gelender, veggpanel, gulv, tak, og fast interiør i klasserom og auditorium. Vinduene er skiftet, men har tilsvarende utforming som de opprinnelige. Etter andre verdenskrig fikk skolen sin planlagte utsmykning, da Sigurd Winges frise i aulaen ble oppført. Winge vant en konkurranse om prosjektet i 1948 og i 1956 kunne kunstverket avdukes. Frisen er hovedsakelig utført i terrakotta og med denne slo Winge for alvor igjennom som kunstner. Den er i seg selv et viktig kunstverk med særlig verdi og inngår i fredningen som en sentral del av skolebygningen.

I 1960 ble skolen utvidet vestover mot Solligata. Utvidelsen ble tegnet av Blakstad og Munthe-Kaas og godt tilpasset den eksisterende arkitekturen. I 1973 fikk skoleanlegget en ny gymnastikkbygning, i hjørnet ned mot Parkveien/Observatoriegaten. Også denne er godt tilpasset, med enkle fasader i rød teglstein og et samtidig uttrykk som slutter opp om de eldre skolebygningene.

Krigshistorien

Skoleanlegget forteller også viktig historie om den tyske okkupasjonsmaktens tilstedeværelse i hovedstaden under andre verdenskrig. Skolebygningen var nesten ferdigstilt senvinters 1940, og planen var at den skulle tas i bruk til skolestart høsten samme år. Slik gikk det ikke. Da tyskerne okkuperte Norge våren 1940, overtok de skolen, og den ble under krigen benyttet som Wehrmachts hovedkontor og i krigens siste fase tatt i bruk av Reichkommisariatet, den sivile administrasjonen i Norge.

Generalløytnant von Falkenhorst og rikskommisær Josef Terboven holdt til i det som senere ble rektors kontor, ett av flere rom i skolen hvor nazistenes historiserende interiør- og inventarpreferanser fremdeles er bevart. Estetikken her skiller seg tydelig fra den klare funksjonalismen i resten av bygget.

I 1941 fikk tyskerne bygget en bombesikker bunker under skolegården, tilsvarende bunkeren på KNA-hotellet tvers over gaten. Bunkeren har adkomst fra kjelleren, hvor det var etablert tilfluktsrom, førstehjelpsstasjon, garderobe og latriner. I dag er bunkeren museum og brukes til formidlingsformål.

Nasjonale strategier og mål

I Riksantikvarens Fredningsstrategi for kulturmiljøforvaltningen 2024 – 2030, er det valgt ut 10 prioriterte temaer for nye fredninger. Fredning av Oslo Handelsgymnasium vil bidra til å styrke representasjonen av kulturminner innenfor to av temaene; Forsvars- og krigshistorie og Felleskap og Demokrati (skole og universitet).

Fredning av Oslo Handelsgymnasium er også i tråd med regjeringens Bevaringsstrategi for kulturmiljø i bygder og byer (2026), som løfter fram felleskapets bygninger (eksempelvis skolebygninger) som prioritert tema, under deltemaet Der vi møtes.

Beskrivelse av kulturminnet

Oslo Handelsgymnasium, Parkveien 65, er tegnet av arkitektene Gudolf Blakstad og Herman Munthe-Kaas. De vant både 1. og 2. premie i arkitektkonkurransen som var utlyst, med to ulike forslag. Grunnsteinen ble lagt ned på Handelsgymnasiastenes dag 5. september 1939, av Oslos ordfører Trygve Nilsen. Planen var å ta skolen i bruk i 1940, og da tyskerne okkuperte Norge 9. april var skolen $\frac{3}{4}$ ferdig. Den tyske vernemakten beslagla imidlertid bygget like etter, og holdt til der til krigens slutt. De bygget også en bunker under skolegården. Først i 1946 kunne Oslo Handelsgymnasium endelig flytte inn i sin nye bygning, etter omfattende reparasjoner og restaurering.

Skolebygningens beliggenhet er interessant - en skole "midt i byen". Problemet med å få et nybygg innpasset i et kvartal med allerede eksisterende bygårder, er fint løst. Hovedbygningen ligger godt tilpasset, i hellende terreng, med hovedfasader og klasseromsvinduer mot sørøst. Den grupperer seg i tre blokker, hver med sin tydelige funksjon. Mot sør - den langstrakte klasseromsfløyen, mot nordøst en mer kompakt fløy, som inneholder administrasjon og spesialrom, og så den store sentralhallen, som binder de to sammen.

Gymnastikkbygningen stod ferdig i 1974, og er plassert der det tidligere var en håndballbane i skolegården. Bygningen er arkitektonisk godt tilpasset skolebygningen, med enkel kubeform, flatt tak, vindusbånd og teglsteinsoverflater. Gymnastikkbygningen har to saler og trimrom, samt kjeller med garderober og dusjer.

Bunkeren ligger under skoleanlegget. Den består av to hoveddeler inndelt i mange små, og enkelte litt større rom. De to hoveddelene er sammenbundet av en lang underjordisk gang. Den ene delen av bunkeren ligger i skolens kjeller, den andre under den asfalterte skolegården. Bunkeren har adkomst innendørs fra skolebygningen, og utendørs via inngangsdør fra Parkveien.

For mer detaljert beskrivelse av anlegget, se vedlagte fredningsdokumentasjon.

Tilstand

Byantikvaren gjennomførte tilstandsvurdering i mars 2025.

11.03.2025: TG1 – Ordinært tiltaksbehov, KG1 – Små konsekvenser.

Ytterdørene er skjeve, det er noen lekkasjer mot kjeller, innvendige nedløp og terrasse og terrenget rundt bygningene har setninger. Utover dette fremstår skolebygningen å være godt vedlikeholdt.

Eiendomsforhold

Eier: Oslo kommune

Gnr./bnr.: 211/212

Postadresse: Oslo kommune, Utdanningsetaten, Oslo Handelsgymnasium, PB 6127 Etterstad, 0602 Oslo

Oslo Handelsgymnasium inngår i reguleringsplanen S-1949 «Endret reguleringsplan for kvartalene mellom Drammensveien og Drammensbanen fra Leiv Eirikssons gate til Arbiens gate, Ruseløkkveien og Munkedamsveien - Ruseløkka/Hjortnes/Skillebekk, Oslo kommune», med formål «offentlig bygning».

Anlegget står på Byantikvarens "Gule liste" (kommunal listeføring av kulturminner)

Riksantikvarens myndighet

Myndigheten til å fatte fredningsvedtak etter kulturminneloven § 15 er delegert fra Klima- og miljøverndepartementet til Riksantikvaren, jf. forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven § 2 (4).

Fredningen gjøres etter særskilte regler om saksbehandling jf. kulturminneloven § 22.

Forholdet til Naturmangfoldloven

Når kulturminneforvaltningen fatter et fredningsvedtak, skal det samtidig gjøres en vurdering av om vedtaket er av slik karakter at det kan utgjøre risiko for skade på naturmangfoldet. Dette følger av naturmangfoldloven §§ 8-12, jf. § 7.

Det er gjort søk i Artsdatabankens Artskart og Miljødirektoratets Naturbase for å framskaffe nødvendig kunnskap for beslutningsgrunnlaget. Søket gjaldt verdifull natur, sårbare og truede arter.

Det er ikke registrert sårbare eller truede arter i området som inngår i fredningen. Det er vurdert at fredningen ikke vil ha negative virkninger for naturmangfoldet.

Praktisk informasjon

Kontaktinformasjon

Det er Byantikvaren i Oslo som har ansvaret for forvaltningen av fredete byggverk, anlegg og områder. Byantikvaren svarer også på spørsmål om fredningen og behandler søknader om dispensasjoner og tilskudd.

Ansvar for vedlikehold

Eier eller bruker har ansvar for vedlikehold av de fredete kulturminnene.

Økonomiske tilskudd

Det er anledning til å søke Byantikvaren om tilskudd til merkostnader som følger av krav til antikvarisk utførelse ved sikring, istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av fredete kulturminner. Mer informasjon om tilskudd finnes på [Riksantikvarens nettsider](#) eller ved å kontakte relevant fylkeskommune.

Det gis normalt ikke tilskudd til fredete kulturminner som eies av museer eller det offentlige.

Bakgrunnen for fredningssaken

Byantikvaren i Oslo jobber med mange skolesaker og skolehistorien er viktig i etatens arbeid. Oslo Handelsgymnasium har lenge vært i Byantikvarens søkelys som et fredningsverdig anlegg, da bygget representerer store arkitektoniske og kulturhistoriske verdier. Både som skole og som et kulturminne fra krigen er anlegget viktig. Staten tok kontakt med Oslobygg (daværende Undervisningsbygg) og opprettet en god dialog rundt en eventuell forestående fredningssak, særlig med tanke på at bygget er og kommer til å være i bruk som skole.

Samtidig pågikk arbeider i bunkeren, som lenge hadde vært museum. Det var behov for oppgradering og planer om å fornye utstillingen og lage et nytt formidlingsopplegg. Etter flere møter med Plan- og bygningsetaten ble det gitt dispensasjoner slik at man slapp å gjøre en del inngrep i bunkeren, blant annet i forhold til universell utforming. Bunkeren ble skånsomt restaurert og ny utstilling kom på plass.

Byantikvaren har også hatt god dialog med Oslo Handelsgymnasium, som har gjort rede for hvilke endringer og hva slags vedlikehold som er gjennomført de siste tiårene. Disse er også skånsomt utført og sammen med den vellykkede restaureringen av bunkeren, fremstår skolen som meget autentisk og et anlegg det er ønskelig å frede

Sakshistorikk

Melding om oppstart av fredningssak

Melding om oppstart av fredning ble, i samsvar med kulturminneloven § 22 nr. 1, meddelt eierne av Oslo Handelsgymnasium, samt andre berørte parter, i brev av 21.04.2021.

Melding om oppstart ble samtidig kunngjort i avisene Aftenposten og Dagsavisen.

Det ble gitt en frist til 02.06.2021 til å komme med merknader.

Merknader med Byantikvarens kommentarer

Det kom inn i alt tre merknader til melding om oppstart av fredningssak. Merknadene er her kort gjengitt med Byantikvarens kommentarer:

Merknad 1: Undervisningsbygg hadde ingen innvendinger til fredningen, men påpekte at det var viktig at fredningen ikke må bli til hinder for at det skal drives skole i bygningene, med alt det innebærer av drift og vedlikehold. De ønsket å involveres i fredningsprosessen for å sikre dette.

Byantikvarens kommentar:

Byantikvaren anser at fredningen gjennom sin foreslåtte avgrensning og bestemmelser legger til rette til for fortsatt skoledrift på Oslo Handelsgymnasium. Dialogen med skolens ledelse og vaktmester har vært god, med flere befaringer, der man har kommet fram til gode løsninger.

Merknad 2: Bymiljøetaten hadde ingen bemerkninger til fredning av skolebygningen og skolegården innenfor tomtegrensen. De var imidlertid uenige i Byantikvarens forslag til å inkludere fortausarealet mot Parkveien, Solligata, Cort Adlers gate og Observatoriegata etter § 19.

Byantikvarens kommentar:

Byantikvaren har tatt merknaden til følge, og tatt fortausarealet ut av det bearbeidede fredningsforslaget.

Merknad 3: Paul H. Amble var uenig i at grøntarealet på hjørnet mot Parkveien/Observatoriegata skulle inngå i fredningen. Han mente dette området fremsto, uryddig, som en SLOAP (Space left over after planning) og at det kunne utnyttes bedre, til glede for strøket.

Byantikvarens kommentar:

Byantikvaren er ikke enig i at dette grøntområdet ikke bør inngå i fredningen. Da skolen ble bygget, bestrebet arkitektene å bevare det grønne de kunne fra hageanlegget på Bervens løkke. Noen av de bevarte trærne er antagelig fra løkkens tid og for øvrig er det vesentlig å bevare restene av skolens grønne areal. Fredningen er ikke til hinder for at nyere gjerder og lignende kan skiftes ut med elementer som gjør seg bedre i bybildet

Fredningsforslag på offentlig ettersyn

Byantikvaren utformet deretter et fredningsforslag på bakgrunn av melding om oppstart og de innkomne merknadene. Dette ble 31.05.2024 sendt på høring til berørte parter, jf. kulturminneloven § 22 nr. 2. Samtidig ble det kunngjort i avisene Aftenposten og Dagsavisen og Norsk lysingsblad at fredningsforslaget var lagt ut til offentlig ettersyn på Byantikvarens nettsider.

Det ble gitt en frist til 01.08.2024 til å komme med merknader.

Merknader med Byantikvarens kommentarer

Det kom inn i alt fire merknader til fredningsforslaget. Merknadene er her gjengitt med Byantikvarens kommentarer:

Merknad fra Bymiljøetaten:

Bymiljøetaten skriver at de har mottatt fredningsforslaget og har ingen kommentarer til dette.

Merknad fra Oslobygg:

Oslobygg har også innhentet uttalelser fra Utdanningsetaten. Deres hovedkommentar er at Oslo Handelsgymnasium også i fremtiden skal kunne fortsette virksomheten som skole på en hensiktsmessig og god måte uansett hvilken læreplan som er gjeldene. Fredningen må ikke forhindre slik bruk.

De kommenterer at fredningen ikke må være til hinder for:

- Nødvendige brukertilpasninger, både ute og inne
- Utskiftning og etablering av nye tekniske anlegg over tid
- Miljørettet helsevern, her bemerkes spesielt nytt ventilasjonsanlegg i bygget
- Rehabilitering av eiendommen i tråd med dagens byggtekniske krav. Særlig viktig er elevs krav til inneklima og universell utforming
- Overflatebehandling og eventuell overvannshåndtering

Byantikvarens kommentar:

Byantikvaren takker for gode innspill og for et godt samarbeid med Oslobygg gjennom hele fredningsprosessen. Disse punktene har vært på dagsorden siden fredningsprosessen startet opp og Byantikvaren har hele tiden vært bevisst på at man skal kunne drive skole i bygget også i fremtiden, selv om den fredes. Byantikvaren anser at fredningen gjennom sin foreslåtte avgrensning og bestemmelser legger til rette til for fortsatt skoledrift på Oslo Handelsgymnasium. Ingen av interiørene i tilbygget fra 1960 fredes, dermed har man i denne delen av bygget store muligheter til å drive skole på nye måter i fremtiden, hvis det er ønskelig. Når det gjelder ulike tilpasninger som nevnt i merknadene, har Byantikvaren gode erfaringer med at man finner vellykkede løsninger gjennom tidlig dialog og godt samarbeid.

Byantikvarens vurdering:

- Byantikvaren anser ikke at fredningen er til hinder for å gjøre nødvendige tilpasninger.
- Byantikvaren anser ikke at fredningen er til hinder for at man i fremtiden kan drive
- utskiftning av tekniske anlegg og eventuelt etablere nye.
- Byantikvaren anser ikke at fredningen er til hinder for etablering av nytt
- ventilasjonsanlegg. Andre fredede skoler har fått lagt inn ventilasjon, for eksempel
- Møllergata og Edvard Munch, så det finnes gode referanseprosjekter.
- Byantikvaren anser ikke at fredningen er til hinder for å rehabilitere eiendommen i tråd med dagens byggtekniske krav. Skolen har allerede et godt eksempel på vellykket
- universell utforming, med rampen for rullestol i aulaen, og Byantikvaren anser at det vil være mulig å finne gode løsninger også i fremtiden.

- Byantikvaren anser ikke at fredningen er til hinder for å drive overflatebehandling eller overvannshåndtering.

Merknad fra Bymiljøetaten:

Bymiljøetaten er fornøyd med at Byantikvaren har etterkommet deres ønske om å utelate fortausarealet fra fredningen. De skriver at det er gjort et svært godt arbeide med dokumentasjon av fredningsobjektet og har ellers ikke noe å tilføye i saken.

Merknad fra Magne Elseberg, driftsleder ved Oslo Handelsgymnasium:

Elseberg lurer på hvorfor vi bruker tyske tegninger i dokumentasjonen, da rominndelingen ikke overalt stemmer med dagens situasjon. Han har også en rettelse til tegningene, balkong i fjerde etasje er ikke balkong, men galleri, samt noen mindre innspill til teksten.

Byantikvarens vurdering:

- Det var vanskelig å finne komplette, brukbare tegninger av hele bygget som viser dagens situasjon. Derfor brukte vi tegninger fra rundt byggeår. Noen av disse er tyske. Selv om ikke rominndelingen stemmer helt, er hovedinndelingen riktig og det vil ikke ha innvirkning på hvordan omfanget av fredningen forstås når man ser på tegningene.
- Vi har rettet i tegningsmaterialet og endret i teksten så den blir riktig.

Kommunens politiske behandling og vedtak

Forslag om fredning og innkomne merknader ble oversendt Byrådsavdelingen for byutvikling i Oslo i brev av 10.11.2025, jf. kulturminneloven § 22 nr. 3. Byrådet fattet 08.01.2026 følgende vedtak:

«Byrådet støtter fredningsforslaget og dets omfang slik det fremkommer i brev av 10. november 2025 fra Byantikvaren»

Riksantikvarens behandling av fredningssaken

Forslag om fredning med politisk vedtak, ble oversendt fra Byantikvaren i Oslo til Riksantikvaren 29.01.2026. Riksantikvaren har fulgt fredningsprosessen tett, og vært i dialog med Byantikvaren i Oslo og Oslo Handelsgymnasium gjennom møter og befaringer i perioden 2021-2026. Dialogen har vært god hele veien. Riksantikvaren oppfatter at partene er enige om viktigheten av å sikre kulturminnet.

Riksantikvaren støtter Byantikvaren i Oslos vurderinger av verneverdiene. Som undervisningsinstitusjon har Oslo Handelsgymnasium en særlig posisjon i landet, og representerer viktig skolehistorie og tradisjoner på nasjonalt nivå. Anlegget er godt bevart, med stor grad av autenticitet, og er i tillegg et arkitektonisk hovedverk av arkitektene Gudolf Blakstad og Herman Munthe-Kaas. Også krigshistorien anlegget representerer er særdeles viktig å bevare, og Riksantikvaren vil gi ros for arbeidet som er gjort med tilgjengeliggjøring og formidling av denne historien i bunkeren.

Begrunnelsen for fredning ble ytterligere styrket da Bevaringsstrategi for kulturmiljø i bygd og by ble vedtatt i januar 2026. Fellesskapets kulturminner og kulturmiljø er viktige identitetsmarkører og samlende symboler for innbyggerne i byene og bygdene våre. Oslo Handelsgymnasium har denne funksjonen for innbyggere i Oslo, men også for det større miljøet knyttet til skolens spesifikke fagområde. Riksantikvaren er glad for at Oslo Handelsgymnasium nå blir fredet og, som kulturminne og fellesskapsarena, kan brukes som en ressurs i den videre samfunnsutviklingen.

Mulighet til å klage på vedtaket

Vedtaket om fredning kan påklages innen tre uker fra mottakelsen. Eventuell klage sendes Riksantikvaren. Hvis klagen ikke tas til følge, sendes klagen til Klima- og miljødepartementet for endelig avgjørelse, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29.

Tinglysing

Fredningsvedtaket vil bli tinglyst av Riksantikvaren i samsvar med kulturminneloven § 22 nr. 5.

Hilsen

Hanna Kosonen Geiran

riksantikvar

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Vedlegg:

Fredningsdokumentasjon

Dispensasjonsveileder

Kopi til:

Byantikvaren - Oslo

Oslo kommune - Eiendoms- og byfornyelsesetaten

Oslo kommune

Klima- og miljødepartementet